

ZORA

Izhaja 1. in 15. dne
vsakega meseca.
Rokopisi ne vračajo se.

Časopis zabavi i poduku.

Stoji na leto:
redom po 5 forintov,
izjemom po 3 forinte.

Štev. 6.

V Mariboru 15. marca 1875.

Tečaj IV.

Pregled. Poezije: Moj dom. Moje veselje. Cveticam. Dvoji izrek. — Klarina. — Feodora. — Iznajdenje knjigotiskarstva. —
Drobnost: Kako se je nekdo ženil. — Listnica.

Moj dom.

Janko Leban.

Kjer prelepe so doline,
Polne pisanih cvetic,
Kjer uživati miline
Petja ti je dano ptic;

Kjer so kraji hriboviti,
Soča jaderno šumi,
In črez Sočo most slaviti
Že od davnih let stoji;

Ondi dom je moj predragi,
Ondi je tržič Kanál,
Ondi biva kraj preblagi,
Kjer svoj narod sem spoznal.

Kjer ovóčja se dobiva,
Vinska trtica rodi,
Blago ljudstvo kjer prebiva,
Ki slovenski govori;

Kjer dekleta so cvetoča
Kakor zora miljena,
Kjer ljubezen vlada vroča
In edinost blážena:

Moje veselje.

B. Flegerič.

Moje veselje,
Dragi moj dom!
Čelo življenje
Ljubil te bom.

Mura ponosno
Tukaj šumi,
Deklice sládko
Pojejo mi.

Čelo življenje
Ljubil te bom,
Moje veselje,
Dragi moj dom!

Sladke ljubezni
Miljena slast
Vedno me mámi
V svojo oblást.

Kakor široko
Mursko poljé,
Tak je tu prosto
Moje srcé.

Cveticam.

P. D.

Zamaknena ko v vas cvetice gledam mile,
Spleténe v vence ali pa stoječe v trati:
Osodo meni zdi se v vas človeka brati,
Od rojstva kak' ga sprémljate t'ja do gomile.

Jaz čútím rádot, mládo ki srcé sprehaja,
Iz dragih rok' ko prvíkrat ste podarjéne,
V omamo, srámežljivost vzmagat, porabljéne,
Devójkí dane, kojéj mir srcé obdaja.

Tresóčo v sladkem hrepenenju vidim roko
Nevestino, iz vas ko v lase kinč si vije;
Otajna meni njena se bolést odkrije,
Ko sname vas, v vas zadnjíkrat ko zre globoko.

A najcenejši svoj pomén mi ve znaníte,
Mrtváške ko postélje gledam vas odeje:
Zakáj, mir angelski iz bled'ga lica véje,
Ko glasno nam, prem néme, k srcu govoríte.

Na zgodnjej vidim vas gomili mi cvetétí;
Dotlè bo sólzic mojih rosa vas močila!
Oj! vidim vas, pred nó bo zemlja me trohnila,
Pozábljene — kot moj spomin — užé venéti.

Dvoji izrek.

B. Flegerič.

Ko si mi poljubček dala,
Bliskalo ti je okó,
Milo si se nasmehljála,
D'jala: kak je to sladkó!

Ko si mi k slovesu dala
Morda zadnjíkrat rokó,
Tožno si mi vzdihovala,
D'jala: kak je to brídkó!

Klarina.

Izvirna novela. — Spisal J. Savinjski.

(Dalje.)

Ko je črna kava bila popita, prikaže se gospoja zopet v obednici, pripravljena na odhod. Bila je večidel v črnem oblačilu, pa ne brez belopisane primesi, znamenje, da je čas prve žalosti minul.

Šli so čez mesto na holmec, ki se zove „Kostanjevica“, znan po krasnem razgledu. Tu je gospá strijcu razkazovala bližnje in dalnje kraje: Solkan, Sv. goro, Brda, Friulski del dežele, stran proti morju, Karnske planine, Kras in glavna poslopja mesta, kolikor se jih s Kostanjevice vidi.

Ker je solnce blizu zapada bilo, vrnoli so se s Kostanjevice čez „gospodsko ulico“ na glavni trg „Travnik“ in potem domú.

Dospevši nazaj do stanovanja gospojinega poslovi se Mirko, ker je bil nakanil, nekatere prijatelje v mestu obiskati in zvečer k nekojej zabavi iti. Ta zabava bila je „velik ples“ v goriškej čitalnici.

Gotovo se je malo mest — niti Ljubljano ne izvzemši — s takim in tolikim društvom moglo ondaj (l. 1863) ponášati, kakor je bila goriška čitalnica. Posebno oni ples, o katerem tu govorimo, bil je v vsakem oziru imeniten in velikansk. Mirko je bil od prijateljev povabljen, ogledati si pred zabavo dvorano. Ta je bila v Stabilejevej hiši na velikem trgu „Travniku“ (Piazza Traunik) v zadnjem predelu poslopja v prvem nastropju. Stene v dvorani so bile preprežene s trojnim suknom: rdeče-belo-modrim; okna so bila zakrita z najlepšimi cvetljicami, kar jih jažnejše prijetno podnebje rodi. Razve tega je viselo po stenah mnogo velikanskih zreal, ktera so krasno okinčano dvorano z vsem nje bleskom ponavljala. Tudi sprednje sobe so bile vse okusno okinčane; čitalnični prostori bili so spremenjeni v prave „vilinske dvore“.

Ali šče vse lepši so bili ljudje, ki so to zabavo prišli obiskat. Vse, kar je v Gorici krasnega in imenitnega sveta, bilo je oni večer v čitalnici zbrano. Tu si videl cvet goriških gospoj in gospodičen, devojke prvih obitelij goriških. Med možtvom bilo je vse zastopano, kar je v Gorici višega stanú. Tu so bili mestjani, uradniki, profesorji, tudi duhovniki, oficirji od lajtnanta počenši do generala, vsi v svetlih uniformah à la parade. Vsega sveta je bilo okoli štiristo ljudij. Posebno pozornost je vzbujal neki oberstar, ki je bil namestu nadvojvode Karla Ludvika na ples prišel. Ta nadvojvoda se je ondaj bavil v Gorici z mlado svojo soprogo Marijo Annunziato. Odbor čitalnični bil je zaključil, presvitlega nadvojvodo samega na ples povabiti, a nadvojvoda je poslal tega oberstarja na ples.

Mirko si je pazljivo ogledal plesno zabavo, pri kateri je godla vojaška banda, a sredi veselice je odšel, da se svojej gospodarici in nje strijcu šče enkrat posloví. Potem se odpelja na kolodvor, da šče o pravem času pride na Nabrežino, kjer je hotel tržaški brzovlak počakati, da se z njim odveze v M*.

Nekoliko utrujen si Mirko izpočije v kolodvorskej sobani. Razve njega nij bilo mnogo gostov v onej sobani. Ali spanjec mu nij hotel leči na oči. Razne misli so mu rojile po glavi. Premišljeval je dogodbe preteklega dne. Izmed podob, ki so mu utisnole se oni dan v dušo, bila je najživejša slika nje-

gove gospodarice. „Kakova je to žena! Modra, ljubezniva, nežna, globokočutna, ostromiselna, domišljiva, najtežavnejša vprašanja praktičnega življenja brzo in lahko razrešujoča, kakor se otrok igra z igračico. In kako neizmerna je nje ljubezen do rajnega moža morala biti, da ona v mene, na jedino njegovo priporočbo, vso vero stavlja, in meni s tako mirnostjo in trdnostjo vse zaupa, samó ker je on mene priporočil. Zares nemila, neusmiljena je osoda, ki je dve tako zvesto se ljubeči srci raztrgala in razločila, vriváje njima strahoviti svoj zakon: da je tu na zemlji vse minljivo, da stalna je samo sprememba, in da nij trdne zveze src na svetu razve one tamo nad zvezdami! . . .“ Kmalu pa se zopet domisli cilja svojega potovanja, in Klarine. Zdelo se mu je potrebno, nov pot nastopiti gledé nje in svoje bodočnosti. „Klarina hoče samostalnega moža; jaz pri snubljenju ne morem pred njo stopiti v drugem stanju nego kot samostojen trgovec. Zapreke bi bile i tedaj dosti velike. In potem to tirja moj ponos. Na vsaki način mora ta moj pot več pomenoti nego sentimentalni obisk mojih in Klarine; zdaj se mora mnogo tega odločiti.“

Med temi premišljevanji prisope vlak in Mirko se odveze proti M*. Popoludne, pred večerom dospel je uže v M*.

Kako željno so ga uže pričakovali roditelji! A Klarina nič nij vedela o njegovem prihodu. Bila je jako razveseljena, ko jo proti večeru Mirko tako nenadoma obišče.

V Kovačevaj hiši bil je ta dan izvanredni šum. Prihajale so šivilje, služabniki raznih štacun, in mnoge prijateljice Klarinine. V Klarininej sobi ležale so nove obleke, nekoje dodelane, nekoje šče le začete, razni ovratniki in robei, in razni deli ženske oprave.

Ko Mirko pride, zastane ves dotlenji živahni posel. Klarina, pozdravivši in nekoliko pomenivši se z Mirkom, brž zapazi njegovo začudjenje.

„Kaj ne“, povzame ona besedo, ko so Kovačevi, ki so Mirka prisrčno sprejeli, se nekoliko po hiši zopet razkropili, „Ti se čudiš nenavadnim prikaznim v našej hiši?“

Mirko, ogledavši šče enkrat razne predmete in priprave, odgovori z glasom, ki je nekako skrbnost ovajal: „Res da, nenavadne prikazni!“

A Klarina ga objame ter reče: „Nič se ne boj, moj ljubi; brat me popelje nocoj prvokrat na ples. Ali“ — pristavi hitro, popravljaljóč se — „ne toliko na ples, kolikor na ogledanje plesa.“

Mirku je vidno s srca pala tega skrbij ter vpraša:

„In jaz bodem smel biti svedok Tvoje sreče, Klarinica?“

„O da! V Tvojej bližini bodem tem varnejša in srečnejša, ljubi Mirko, in moj bratec more se svobodno vrteti po podu, kolikor mu ljubo, ker bodeš Ti pri meni.“

Pri teh besedah se Mirku nasloni na ramo ter se zamišljeno ugleda v stran, a Mirko jej ljubeznivo pogleda v obrazek ter poreče:

„Varuha ne potrebuješ, ako pojdeš z bratom; pa ako ga potrebuješ, glej mene, ki Te ne bi dal upleniti nijednemu plesnemu vitezu, a bil on oborožen s čem hujšim orožjem — ljubeznivostí.“

„Da, da! Mirko, kaj ne, Ti bodeš moja bramba, in Ti me bodeš zvesto čuval, kakor bi moj lastni bratec bil.“

Mirko sicer nij prav ruzumel smisla Klarininih besed o „varovanju“ in „brambi“, no s krepkim poljubkom dá jej

zagotovilo, da jo bode branil na smrt in vrat, ako bi tega res treba bilo, kar pak se njemu sploh nij zdelo verjetno.

Potem zapusti Klarino, da se ona pripravi na veselico.

Ob rečenej uri vrnol se je Mirko po Klarino. Baš ko so ti trije: Mirko, brat Klarinin in Klarina zapustili hišo, privihra kočija pred Kovačevo hišo. Mirko je stoprav pozneje zvedel, da so to bili — Dragotinovi konji. A prepozno je prišel voz po Klarino; njo in nje sprejemalca skrivala je uže tema M*skih ulic in voz je prazen se obrnol. Kočijaš nekoliko zagodrnja rekši: „Sej pravim, da je to vse vkup ena f...!“ požene konje proti gledišču, kamor je bil Dragotina na ples zapeljal. Za glediščem se postavi v vrsto drugih kočij, ki so tu čakale povelij.

Ko Klarina z Mirkom in bratom stopi v gledišče, ki je bilo oni večer za ples pripravljeno, stal je uže Dragotin blizu vrat med sprejemniki. Ko Mirka zagleda, vidno se ustraši; lice mu zbledi in beseda v grlu otiči, a kmalu se zopet ohrabri, prijazno pozdravi Klarino in Mirka ter se napotjuje, kakor da bi hotel Klarino pod desno pazubo dobiti, a ona se prijazno zahvaljuje ter od brata in Mirka sprovedjena v eno ložo stopi, da si iz nje ples ogleduje.

Med plesom je Klarina vedno bila na istem mestu in vzraven nje ena njenih prijateljic. Prihajali so mnogi gospodiči obiskovat je, tudi gospodične znanke ter se vsi čudili in svoje začudjenje tudi glasno izrazovali, da je Klarina vendar enkrat v javnost t. j. na javne zabave stopila. Največ pak je Mirko bil pri njej. Kedar je kakov ples pričel, ki mu je bil po godu, hodil je dole na plesišče, in potem se zopet k njej povračal. Takošne trenutke je pridno porabljeval Dragotin, da se je usedal k Klarini ter jej ljubeznivosti pravil. Posebno si je prizadeval, Klarino na ples izvabiti, a bilo je zastonj; prvič Klarina nij bila za plesanje opravljena, nego v temnej obleki, in potem je samo pod tem pogojem smela k plesnej zabavi, da ne pleše. Te prepovedi materine držala se je strogo in nepremakljivo. A Dragotin je bil velik prisiljenec, ki tega nij hotel ne verjeti ne razumeti. Brž pak, ko je Mirko se povračal, odbežal je Dragotin, kakor da bi mu Mirkova bližina neznosna bila. Ob ednajstjej uri zapustila je Klarina ples, a ko jej Dragotin, ki nje niti za eden trenutek nij iz vida pustil, voz ponuja, nij ga nikakor hotela porabiti, ampak je pod bratovo pazubo vodjena in od Mirka spremljana peš domu šla. Vse to je Dragotinu vzelo slednje upanje, da bi šče kedaj mogoče bilo, Klarino z dobra dobiti. Videl je, da je Mirko nje izvoljenec, a ostalo mu nij več drugega, nego to srečo mu skaliti.

Otožen zapusti plesišče, da se v nekov skrivni kot pomakne. Tu premišljuje svojo osodo, tolaži razburkano srce, ter izmišljuje načinov, pò kojih bi mu vsaj toliko mogoče bilo, da Klarine Mirko ne bi dobil.

Po daljšem premišljevanju zaključi tako-le: da bode proti Klarini nič manj prijazen nego do sedaj, ampak če mogoče šče bolj, da bode vse Mirkove korake pazno presledoval, a vsako zvezo njega s Klarino odločno preprečeval. S to namero zapusti zabavo ter se podá na svoj dom.

Drugi dan je Mirko dopoldne Klarino obiskal, da jej razodene ves načrt svoje bodočnosti. Bila sta v zgornjej sobani, kamor je Klarina vselej zahajala, kedar je kakovo važno stvar proučevala. Po navadnih, manj važnih besedah

pové jej Mirko, da je sam pri sebi namislil, samostojno kupčijo začeti in potem za nje roko pri materi prositi.

Ta nakana sicer nij bila Klarini nepričakovana niti neugodna, a vendar se je nekoliko prestrašila, ter vzrok svoje bojazni Mirku razodela, ter rekla:

„Ti prav imaš, ljubi Mirko, in jaz se soglašam s Teboj, a brez ene osebe je težko kaj početi.“

„Ti meniš gospoda Dvorskega?“ naglo pristavi Mirko; „jaz nisem pozabil na-nj, in šče dnes menim obiskati ga.“

„Da! da! ljubi Mirko,“ reče na to Klarina, „baš gospod Dvorski je oni težki kamen, ki je — kakor slutim — zavajen nama na pot. Da bi le naša mamka toliko njega ne porajtali, vse bi bilo laglje.“

„Ne boj se, Klarina,“ povzame zopet Mirko besedo, a predno hoče nadaljevati, stopi ena hišnih služkinj z veliko metlo v sobano, in pogovor je bil pretrgan. Brez vsega ozira na Mirka začne dekla neusmiljeno pometati in prašiti. Mirko se spogleda s Klarino, a ona ga brž vodi v bližnjo sobo. Tu je bila druga služkinja, ki je pohištvene reči z omelom snažila. Ta se prijazno nasmeje, ko prideta Mirko in Klarina, ter Mirka prijazno ogovori in o sinočnem plesu izprašuje. Mirko je spregledal, da je v Kovačevej hiši razpor o njem med — posli, da Klarini na straneh stojita dva protivna si angela čuvarja: eden s prijazno, drugo z neprijazno mu metlo v rokah. To je sicer uže preje bil zapazil enkrat, a bolj prepričal se je tega stoprav zdaj, a Klarina ga je šče bolj o tem podučila.

Po tem pretrganem pogovoru poslovi se Mirka, da ide Dvorskega obiskat. Bilo mu je prav težko pri sreč, ko je ta pohod nastopil. Vest mu je pravila, da ga nič ugodnega ne čaka, a storiti se je moralo. Kajti Dvorski nij bil zadnja oseba, ki je imela o Klarininih zadevah besedo, nego on nij bil nič manjega nego — tutor Klarinin. In šče drugo imenitnost je imela oseba Dvorskega: on je bil pravi gospodar Kovačevega premoženja in denarja; brez nje bi bila sicer smela, a nij si upala ničesar storiti gospá Kovačica.

Dvorski je stanoval v stranskej ulici in njegova hiša je tam bila najlepša. On je bil razve tega, da je veljal za najbogatejšega mestjana v M*, gotovo tudi najčudnejši nacional-ekonom. On nij poznaval ne „succolnarjev“ ne „frajhendlerjev“, on nij ločil, kakor to nekoji tankovestni učenjaki delajo, „producentov“ od „konsumentov“, nego priznaval in razločeval je samo dve vrsti ljudij: takih, ki so bogati, in takih, ki niso bogati. Tudi psiholog je bil svoje vrste: človeka je cenil po tem, kar imá ali kar ne imá. Marljivost, pridnost, podvzetnost, o kojih stvaréh gospodarstveni učenjaki menijo, da so k pribavljenju in vzdržanju premoženja potrebne, v Dvorskega očeh niso drugače veljale, razve če je dotični njih posestnik ob enem tudi bogat bil. Tudi „kredit“, ki nosi ogromno breme današnjega gospodarskega prometa, imel je po gospoda Dvorskega sodu samo tedaj svojo opravičenost, kedar je dolžnik posodniku mogel tristroko vse povrnóti.

Sicer pa mož nij bil brez uma in ukusa. Videl je mnogo svetá, in gledal ga s pozornim in bistrim očesom. V njega sobah bil je modêrni komfort in marsikvoja priprava, koja te je na prvi pogled iznenadila. (Dalje prih.)

Feodora.

Izvirna novela; spisal Oroslav Vranič.

Bilo je jeséni enega onih let, katerih naši očanci ne mogó nikedar prehvaliti zaradi nizke cene živeža in nepokvarjenosti sveta. Sedanja mladina, menijo, nij tadanji prav nič podobna, in ne mogó se prečuditi, kako se zamore v tako kratkem času vse tako zelo na slabo obrnóti. In baš v onih dobrih in prijetnih časih godila se je naša sledeča povest. — Bilo je nekega jesenskega dne; solnce je sijalo in ogrevalo zemljo, list za listom se je zgubljeval z drevja, semtertija slišalo se je tudi čivkanje na jug letečih žrjavov, katere so pastirji dobro pazili in oponašali; časi so se zagledale lahko tudi dolge vrste divjih gosij in marsikatera domača gos je žalostno gledala za trumami svojih na jug letečih sester, ter poskušala tudi dvignóti se na perotih tija pod sinje nebo in poleteti v gorke kraje, a hudobni ljudje so jej to uže vedeli zabraniti, populivši jej peresa v repetnicah. Žalostno je padla nazaj in mило poglédovala za svojimi srečnimi sestrami.

Od Ljubljane proti Igu, po tako zvani izánski cesti, šel je učitelj Florijan počasnih a trdih korakov proti svojemu dómu. Mož nij opazoval góri navedenih jesenskih znamenij, kajti bil je globoko vtopljen v druge misli, in baš zato so mu bili žrjavi in divje gosi deveta skrb. Kedó bi se temu čudil ter ga zval za lepoto narave brezčutnega, ako mu povemo, kakov pot naš mož denes koraka? Bila mu je namreč po hudem kašljanju opasno zbolela draga soproga; šel je bil tedaj po zdravila v Ljubljano in baš zdaj jih nése domov. To tedaj in ako še dostavimo, da je imel mož zeló malo upanja, da mu žena zopet ozdravi, oprošča dovolj našega potnika pri onih, ki bi mu očitali brezčutnost do lepote narave. Njegova obleka nij bila baš najelegantnejá, a tudi zanemarjena ne. Kakor se je njegovemu dostojanstvu pristojalo, imel je svojo učeno glavo pokrito z velikim škrljakom. Škrici njegove višnjeve suknje opletali so mu ob petah in imela je toliko gumb našitih, da še sam nij vedel, koliko. Mož jih nij nikedar štel, kajti suknje in škrljake je dobival največ od gospoda župnika, kedar jih je ta uže prenosil, a jemu bili so dobri za sopraznike, nedelje in največje gode, kajti njegovi pičli dohodki mu nijso dopuščali, da bi si bil kupoval drage obleke, kakor kak mestni gizdalin.

Meju tem, ko je učitelj Florijan, — takó so ga ljudje kratko imenovali, — korakal domov, o raznih rečeh premišljeva, nastal je mrak in srebrna rožička lunina prikazala sta se uže tudi na nebu. To je učitelj stoprav zdaj zapazil, in da ne bi bolna žena predolgo čakala zdravil, pospešil je korake ter hitel proti dómu. Nij storil še dvadeset brzih stopinj, ko razvoni v domači cerkvi mrliču. „Bog mu daj luč nebeško!“ vzdihnil je učitelj Florijan in se vedno hitreje pomikal naprej, ter prispel domov. Zunaj nij bilo nikogar; a slišal je različne glasove v svoji hiši in ogledal dokaj lučij, ki so bledó svetile skozi okno. Precej je slutil, kaj se je zgodilo, naglo je šel v hišo in se mило razjokal, videč — mrtvo svojo ljubljeno ženo, ki je toliko let z njim vred prenašala vse stiske in težave njegovega stanu. Ko se je izjokal, polastila se ga je bridka otožnost in globoka žalost se mu je ulegla na dušo. Blago čuteči, njemu prijazni so-

sedje dohajali so njegovo ženo kropit in ga sočutnimi besedami milovat, ga obiskovali in mu izrazovali svoje sočutje.

Drugi dan se je peljal učitelj v mesto po svojo hčer, kateró je imel v samostanu pri nunah v odgoji, da pride na materni pogreb. In ko so mater zakopali, nij peljal učitelj svoje hčere več v samostan, nego pridržal jo je domá, kajti neizrečeno jo je imel rad in po sproginej izgubi čutil se je zeló osamelega ter jo sploh potreboval.

Nekaj dnij po pogrebu, ko sta se hči in oče nekoliko utolažila zbog izgube materine in soproge, dejal je prijazno nasmijoč se učitelj Florijan svojej hčeri: „Ljuba Feodora, sedaj bodeš morala ti gospodinjiti svojemu očetu, ko nas je mati zapustila; kaj ne, da hočeš?“

„Vse, kar vi želite, dragi oče, je meni zapoved“, odgovorila je Feodora, solze si otirajoč iz očij, katere jej je privabil va-nje spomin na blago mater. —

Feodora bila je prav brhka in krasna deklica. Njeno čelo bilo je visoko, izraz plemenitih mislij, lica bila so jej malo bleđa in baš ta bleđost jej je neizrečeno pristojala ter jej vzviševala lepoto. Ko je govorila ali celó nasmehljala se, pokazale ste se dve vrsti tako lepih in belih zob, kakor da so slonokosteni. Nedrije njeno bilo je polno in vsak dihlijaj privzdigoval je nekoliko prsno odejo. In taka cvetlica je vzrastla in se razvela v samostanu, kamor ne seza ničemurnost sveta; ondi je postala tako pohlevna in nežna, kakor vijolica. O svoji lepoti vedela je le malo še, kajti nikdo jej nij povedal, da je lepa. Doslej še nij bila prišla v dotiko z mladenči, koji bi jej take reči pripovedovali, in tekmovala tudi še nij z nobenim dekletom, zato se tudi še nij primerjala z nobeno zarad svojih prednostij. Njena učiteljica v samostanu jo je imela neizrečeno rada in pri odhodu od tam nij se mogla vzdržati sólz. Objela jo je, poljubila in opominjala: „Feodora, varuj se sveta! napravi ti lahko nemirno življenje in vzburi tvoje mirno sree s hudim viharjem; pa sej veš, kde vlada mir: zateci se k nam, kder si mirno živela toliko časa.“ Feodora ločila se je tudi s težkim srcem od samostana. Notri je bila kakor doma in samostanske navade in opravila priljubile so se jej.

Do desetega leta bila je doma, potem jo je dal oče s pomočjo njenega ujca v samostan, kder je bila do osemnajstega leta. Ujčeva misel bila je vedno ta, da postane redovnica, a nje oče, učitelj Florijan, se s to mislijo nij mogel nikdar prav sprizniti. Jedino hčer, ki jo je imel, je neizrečeno ljubil in od nje ločiti se za vedno, tó mu nij hotelo v glavo. In zatorej jo je zdaj po smrti svoje žene pridržal doma.

Feodora bila je zdaj kakor v novem svetu. Vse domá se jej je zdelo premenjeno, vse drugače življenje, nego si je je navadno domišljevala. Zdaj spominjala se je zopet svojih otročjih let in njihovega veselja, soznanila se je zopet z ljudmi in kmalu se privadila te izpremembe. Koliko krat se je spominjala v samostanu svojega ljubega dóma, kder je preživela prva detinska leta, in drage matere, ki jo je tako skrbno odgojevala! Koliko kratov jej je prišla na misel pitoma ovca, katera jej je iz roke kruh jela in skakljala krog nje! Takih rečij nij pozabila v samostanu in nekako čudno lepe zdele so se jej, čem stareja je prihajala. In zdaj je bila baš v tistem domu in je hodila po baš tistem vrtu. Gredica, kamor je sadila kot otrok cvetlice, bila je še, a po-

polnem zapuščena. Sklenola je precej, popraviti jo in va-njo vsejati cvetlice, da jej v rastó ž njimi vred živejši spomini na detinska leta. Le nekoga nij, na kogar se je tudi toliko kratov spominjala, čegar podoba si je tako živo utisnola v dušo. Bil je to sosedov Zvonimir, nje tovariš v detinskih letih. Kedar je bila na vrtu, gotovo je bil on pri njej. Mnogokrat sta sedela njeni materi pri nogah na vrtu, poslušala njene pripovedi. Tu na vrtu plela sta vence in jih jeden drugemu devala na glave. In on, kako lepega je umel splesti in kako rada je videla, da jej ga je del na glavo! Tam v onih grmičih sta se skrivala in drug drugzega iskala, in kako vesela sta bila, ko sta se našla! Kedar je bilo pa deževno vreme, igrala sta se v sobi. Kako naglo sta imela zrcalo pri rokah in se gledala va-nje ter iskala drug drugzega za zrcalom.

Takovi spomini polnili so v prvih dneh Feodori dušo; zdelo se jej je, kakor bi bila mnogo let presanjala in se sedaj vzbudila iz sladkih sanj. Tudi v samostanu se je često spominjala vseh teh detinskih prizorov in tožilo jej se je s početka dosti kratov po nekdanjem tovarišu. Kde neki je zdaj Zvonimir? Kamo je prešel? Mati jej je jedenkrat dejala, da ga je njegov strije, imovit mož, nekamo s saboj vzela. Se je li tudi on nje kedaj spominjal? Bi jo li še poznal? Bi jej še spletal in deval na glavo vence? Bi li ne zarudela sedaj, ko bi se gledala z njim v jedno zrcalo?

Tako je sanjarila večkrat Feodora, kedar je bila sama. Postala je tiha, a nje oče, videč to spremembo, menil je, da se še vedno spominja prejšnjega življenja in se ne more lahko privaditi novega. Zató se je na vse moči trudil, jo zabaviti in jej vsako željo izpolniti.

In tako je minola jesen in nastala zima. Oj ta mrzla zima, koliko ljubih spominov vzbudila je zopet Feodori v duši!

Prišli so božični prazniki in na sveti večer vasovali so vašani po stari navadi drug pri drugem in se razgovarjali o vseh važnih in nevažnih rečeh, pripovedovaje si povesti o strahovih in raznih čudnih dogodkih. K učitelju Florijanu prišli so tudi sosedovi vasovat. Zvonimirova mati sonanila se je kmalu s Feodoro in jej pripovedovala razne reči. Koliko kratov jo je htela mej pogovorom Feodora vprašati po njenem sinu, a bala se je, da se ne ovadi, in ne objavi svojih občutkov. Iz te zadrge pomagal jej je naposled oče, vprašajoč ženo po njenem sinu. Feodora odmaknola se je od luči, v tem ko je žena pripovedavala očetu o Zvonimiru, da je uže velik, prav zal mladeneč, kako zelo ga ima strije rad in da obiskuje visoke šole v onem mestu, kder stanuje sam svetli cesar. Ko bi bil zdaj-le pogledal oče svojo Feodoro, in videl kako je rudeča, kako sramežljivo povéša trepalnice in kako jej utriplje srce, potem bi bil vedel, česa Feodori manjka, po čem se jej toži, in kak čar je skrit za njegovo Feodoro v imenu Zvonimirovem. Ko je mati dalje pravila o svojem sinu, da ne pride nič domov, ker néma časa in da hodi le k strijcu, akopram ima njo in očeta tudi neizrečeno rad, pomirila se je Feodora, kakor bi se bila baš kakove opasnosti rešila. Šla je spat, a v sanjah prišel je vendar le Zvonimir domov in bila sta zopet skupaj, zopet jedenkrat čez dolgo let, a za jutra odšel je zopet tija, kder stanuje sam cesar.

* * *

Sneg je skopnel, solnce je zopet gorkeje posevalo in topli vetrovi od juga sem ugrevali zrak, da se je pričela zopet vzbujati natura, — prišla je zopet mila spomlad se svojim dišečim cvetjem.

Učitelj Florijan bil je šel nekovo popoldne proti večeru k svojemu prijatelju Muhovecu, ki je sladko vince točil in vrhu tega prodajal razno drobnjavo. Nasproti gostilniške sobe imel je Muhovec svojo trgovino, kamor so postarni možaki radi zahajali, kajti ondi so pri dobrem slivovecu največ modrih ukrenoli. V to družčino je tudi naš učitelj rad zabajal, se ve, da le takrat, če so bili postavni možaki zraven; in to je bilo baš danes. Govorica se je plela o prestani zimí, o znamenjih, ki naznanjajo dobro ali slabo letino in o takih nedolžnih rečeh; a slednjič, ko jih je dobra slivovka razgrela, jeli so tudi besedovati o raznih ženitbah, ki so se letošnji predpust vršile in jeden navzočnih opomenil je bil tudi učitelja Florijana, da bi bil jemu čas, dobiti kde kacega zeta za Feodoro. Florijan je molčal na to, vzame roženo tobačnico iz žepa, da ga malo ponoslja in stoprav pozno je odgovoril, da je uže še čas in se nikamor ne mudi z Feodoro. In pri tem je ostalo. —

Misli naših možakov so se bile potem obrnole na druge reči. Kar naenkrat priteče Muhovec, ki je bil šel nekam vun, v sobo in pozove Florijana, naj gre hitro vun, ker sta dva gospoda prišla, da se malo ž njima pogovori, mej tem ko hoče on kaj za-nje pripraviti.

Učitelj Florijan, vstopivši v nasprotno sobo, se je tujcema globoko poklonil in ju uljudno pozdravil. Tujca sta mu ponudila stol in kmalu nij bilo mej njimi nobene skrivnosti. Pili so ga in razgovarjali se o bodočih velikonočnih praznicah in njihovem veselju. Učitelj Florijan je bil neizrečeno vesel tujcev, osobito, ko je spoznal, da nij nikdo drug nego Zvonimir in njegov strije.

Ko mu je strije pripovedoval, kako dolgo ga je Zvonimir prosil in nadlegoval, da obiščeta dom sedaj o velikonočnih praznicah, začel je pripovedovati Florijan, kojemu je bila vinska kapljica uže precej razvezala jezik, da je ta kraj tudi zares lep in prijetno v njem bivati, in v dokaz tega povedal je, da se je njegova hči Feodora, ki je bila osem let v samostanu, jako hitro privadila tega kraja.

Ko bi bil učitelj pri tej pripovedi natanje opazoval mladenčca tik sebe, opazil bi bil, kako so se mu pri imenovanju njegove hčeri oči zaiskrile in hitro uganol, da ima mladenec še dokaj vprašanij po Feodori na jezici.

Pozno v noči se je naša trojica razšla.

Učitelj Florijan bil je neizrečeno vesel in zadovoljen; ljubo se je Feodori nasmijal ter jej pravil, v kaki dobri družbi je bil danes.

„Veš, kedo je prišel domov, Feodora? No, radoveden sem, če uganeš?“ dé oče in se usede poleg Feodore na stol.

Feodora ga je izvedavo pogledovala. „Kedo bi pa vendar bil prišel?“ je dejala in malo zarudela, kot blisek jej je misel švignola skozi dušo, da je morda Zvonimir vrnol se, in ker oče nij hotel povedati, dé jecljaje: „Morebiti sosedov Zvonimir?“ in sramežljivo povesi trepalnice.

„Da, da! Zvonimir“, potrdil je oče, „no, sedaj boš pak imela malo družčine, sedaj se lahko malo pomenita o tem in onem; sej tako vedno tožiš, da nemaš nijednega človeka, s kojim bi se povoljno razgovarjala,“ dostavi važno starec.

„In ko bi ga ti še le videla, kako krasen mladeneč je on postal! Povem ti, da ga devet far ne premore takega.“

Feodora bila je vsa zmedena od te pripovedi. Bala se je, da oče tega ne zapazi in zato zrla v nekovo knjigo ter navidezno pazljivo čitala, a v resnici nij nikdo bolj poslušal nego ona.

Oča se je pričel razpravljati, da gre spat, a Feodora je še vedno sedela pri mizi in čitala — ne, čitala nij: mislila je na-nj. Koliko rečij, posebnostij o njem, bi bila še rada vprašala očeta, a nij si upala. Prsi so se jej dvigale, srce jej je utripalo nemirno, kar k njemu bi bila najraje poletela! Oj, tija k njemu v naročje, mu povedat vse, vse, kako živo se ga spominja, kako težko ga je pričakovala, kolikokrat o njem sanjala lepe sanje; a kaj bi on k temu dejal? Bi jo li poznal, bi jo hotel poznati in tako ljubiti, kot nekedaj, ko je bila še otrok?

„No, Feodora, kaj si se zamaknola tako v knjigo? Kaj pa čitaš tako lepega?“ oglasil se je oče v postelji, ko Feodora le nij hotela od mize.

„O, nič, nič,“ odgovori Feodora, prebudivši se iz svojih sladkih sanj, vstane, vzame luč, voši očetu lahko noč ter odide v svojo spalnico. Dekle se je vselo na posteljo kakor omotjeno in tam je naprej sanjala o svoji sreči; stoprav, ko je luči primanjkovalo olja, vzbudila se je in se vlegla v posteljo k počitku. Zatisnola je oči; a kako lepe podobe prikazovale so se jej pred očmi! Koliko dela je imela njena fantazija, kaj vse mu bode povedala, kedar prideta skupaj, in koliko rečij jej bode on pripovedoval; a stoj; to je pozabila očeta vprašati, če je on kaj vprašal za njó; morebiti jo je celó uže pozabil, znabiti se jej bode smijal, ko ga bode na detinska leta opomenila. Če je pa to, oj, potem so vse njene sanje puhla megla, potem je njena duša prazna, srce pusto in mrzeti ga mora precej kot človeka, ki jo je grdo goljufal, ter več mu ne more biti prijazna. Njena duša in deviško srce vstvarila sta si podobo — vzvišeno podobo o njem, takov mora biti in če nij, gorjé njemu in gorjé meni!

Feodora je zaspala stoprav proti jutru. Duša se jej je zibala v krasnih sanjah in srce pojilo z ljubeznijo na Zvonimirov spomin. Jutranje solnce jo je vzbudilo, poljubivši jo s svojimi žarki. Dekle se je prespalo, treznejše postalo in vprašalo se zjutraj, kde da je? Nijso-li to vse goljufive sanje? A dobro jej je še v spominu, kaj jej je sinoči oča pravil, da je Zvonimir prišel, in to je resnica! Prvič jo je skrbela danes, kakovo oblačilo bi oblekla! O, da bi le vedela, kakova boja mu najbolj dopada, pa stoj! spomenila se je, da jej je on še kot deček vedno hvalil lepoto rudečega makovega cvetja in jej ga je dostikrat, natrgavši ga mej žitnim latovjem, donašal in hvalil. Kar mu je bilo takrat ljubo, mu bode gotovo tudi zdaj! Stopila je k zrealu, da si splete dolge lase v lepe kite in si lepó ovije z njimi glavó. Denes stoprav se je prvič pogledala, če je lepa in vredna lepega mladeneča, in srce jej je dejalo, da je lepa in krasna, kakor Vila. Feodora se je to noč vsa prerodila. Nehala je biti otrok, ter postala dekle zrelo. Denes je stopila v življenje, v svet. Ko se je opravila, šla je v očetovo sobo, kateri jo je začuden pogledoval in premišljeval, kaj to pomenja, da je Feodora rdeče oblečena, a naposled je menil oča, da ima prav, kajti gotovo ga obiščeta sinočna gosta in potem se spodobi, da je vse bolj praznično v hiši.

Bila je baš sobota. Na jutro so zapeli zvonovi in vabili vernike k maši. Feodora vzame molitveno knjižico in gre po navadi k maši v cerkev. Toda njene misli nijso jej pastile duhá povzdigovati k Bogu. —

Zvonimir in njegov strije vstala sta bila uže tudi ta čas in šla na sprehod; a ker je bil baš čas v cerkev iti, stopila sta noter. Zvonimirovo oko zapazilo je s sokolsko hitrostjo deklico rdeče oblečeno. O, kako se mu je ta boja lepa zdela, še bolj pa dekle, kateremu je ta boja in ta obleka tako dobro pristojala.

Maša je minola, ljudje so vstajali in odhajali, a naša krasotica se ne gane. Ko so uže skoraj vsi ljudje pošli, vstane Feodora, se prikloni in obrne proti izhodnim vratom. Njeno okó zadelo je Zvonimira, ujela sta se s pogledi ter oba na jedenkrat povesila oči. Feodora je malo obstala, kakor bi jej to došlo vse preneglo; a potem lehkonoža zbežala iz cerkve domov. Strije je to zapazil in videl, kako se z očmi ujela, in kako je Feodora obleдела, in da Zvonimir še vedno v ona vrata strmi, skrozi katera je zbežalo lepo dekle.

„Čegava je ta deklica?“ zdrami strije Zvonimira iz sanj.

„Ono dekle je hči učitelja Florijana“, odgovori Zvonimir poluglasno.

„Lepo dekle, jako lepo dekle!“ dé strije, „od kod jo poznaš?“ dostavi smejoč se uže zunaj cerkve.

„To je bila moja tovaršica v detinskih letih,“ odgovori mladeneč, in strijcu bilo je vse precej jasno ter je sklenol, ne opovirati ljubezni mej tema človekoma. Mladenča je imel rad in dekle zdelo se mu je kakor vstvarjeno za-nj, torej je sklenol prepustiti mlada človeka samima sebi in imeti svoje veselje nad njima. —

Feodora je pribežala domov kot plaha srna, zaprla se v svojo sobo, naslonila na okno in si podprla glavo z desnó rokó, da si malo misli urédi in srce pomiri, pa ko je pogledala vun na cesto, videla ga je zopet mimo iti in zapazila, kako jo njegovo okó išče po oknu. Stresla se je; zopet sta se zagledala, ona je zarudela in plaho zbežala od okna. —

Popoludne so se zopet sošli učitelj Florijan, Zvonimir in njegov strije. Šli so malo na sprehod in naposled zavili jo v krčmo. Strije Zvonimirov, gospod D., navel je polagoma govorigo na učiteljevo hčer. Učitelj pričel je pripovedovati o Feodori, kaj vse ume in kako je pametna, slednjič celó, ko mu je vince že pripekalo, reče, da svojo hčer nikedar kakemu kmetu v zakon ne dá, kajti ona je vredna gospodskega in omikanega moža.

Gospod D. je pritrdjeval učitelju in bistro opazoval Zvonimira. Zvonimir je bil na videz miren in hladnokrven, vsaj prizadeval si je takov biti, pa strijčevemu bistremu očesu nij mogel svojih občutkov zakriti. Pri zadnjih besedah učiteljevih bil je celó tako vznemirjen, da je vstal od mize in si ogledoval podobe na stenah.

Njegov strije, opazivši vse to, spoznal je nestrpno položje Zvonimirovo in navedel govorigo na druge stvari. In tako je bilo moč Zvonimiru zopet sestiti k mizi in se udeleževati daljnih pogovorov, se vé, da bi bil on najrajši pustil obá možaka pri vinu in pogovorih, ter šel malo obiskat Feodoro. Konečno je gospod D. povabil na drugi dan, na nedeljo, gospoda učitelja na obed in mu trdno zapovedal, na

pripelje tudi svojo Feodoro s soboj. Učitelj se je za povabilo zahvalil in dal razumeti, da bode njegova hči tega neizrečeno vesela. Zvonimir je osupnen pogledal strijca in sam pri sebi hvalil strijčevo modrost, ki ga bode tako naglo iz zadrege rešila, kajti že premišljeval je in trudil si glavo, kde in kako bi se mogel s Feodoro spoznati. Vošili so si lahko noč in se razšli domov spat.

Florijan je prišel domov zopet tako vesel, kakor sinoči. Na dolgo in široko je pripovedoval Feodori, kaj so se menili v gostilni in kako moder mladeneč je postal Zvonimir. Kedo bi si bil tó o njem kedaj domišljeval, videč ga skakati mej vaško mladino, a sam pri sebi je mislil s pravim človeškim ponosom: saj je postala tudi ta moja Feodora umno in lepo deklé. Tudi jej je povedal, da sta povabljeni jutri na kosilo, kar je Feodoro zeló oveselilo. Kedo je zopet rajši poslušal vso to očetovo pripoved, nego njegova Feodora! Vse, kar je oča o Zvonimiru pravil, zanimalo jo je zeló. Oči so se jej iskriale in nekov skrivnostni ogenj jej je plamikal iz njih ter jo neizrečno krasil. Feodora se je denes prvič ojačila in si upala očetu staviti vprašanje o Zvonimiru in naposled je hotela tudi zvedeti, če je on kaj po njej povprašal, a ko jej oče nij na to vedel odgovoriti, polastila se je nje neka tuga in skalilo se je njeno srčno veselje.

„Tedad nič po meni nij vprašal“, dejala je, vzela luč in se zaprla v svojo sôbo. Omahnola je na stol, naslanjajoč se na posteljo: „Nehvaležnež, sem-li zato polnila svojo dušo z mislimi na-te, in zopet le na-te in ohranila tvojo podobo tako živo v srcu, da sedaj le najmanjšega vprašanja po meni ne storiš?“ vzdihovalo je deklé in si zakrilo z belimi prsti solzne oči. Vendar, ko jej je njegova podoba, njegov pogled zjutraj v cerkvi zopet priplaval v spomin in prognal trpko žalost, pomirilo se je dekle in začelo misliti, morebiti on iz enakih vzrokov ne povprašuje po njej, kakor ona nij to prej storila. Premislila je njegov položaj bolj natanko in previdela, da res ne gre jemu, njenega očeta kar tako naravnost po njej vpraševati. Koliko je še njej truda in bojazni prizadevalo, očeta kaj po njem vprašati in on je nje oča, a Zvonimir nij v nikaki zvezi z njim. Po takem premišljevanju postalo je deklé zopet veselo, nasmehnolo se je samo o sebi, da je taka malenkost precej tako užali, in z najboljšimi nadejami se je vlegla spat. Ko bode z njim govorila, mu bode toliko povedala, pa on moral jej bode tudi vse svoje življenje razložiti in kako rada ga bode poslušala!

(Dalje prih.)

Iznajdenje knjigotiskarstva.

Spisal Drag. Lorenc.

(Dalje.)

Kmalu potem umrl je Gutenberg, in sicer v začetku leta 1468; kateri dan, ne vé se prav; gotovo je samo, da februarja meseca istega leta nij več bil pri življenju. Pokopali so ga v rodbinsko rako v minoritski cerkvi v Mainzu, katere cerkve pa dandanes več nij. Latinski nagrobni napis postavil mu je Gelthuss, kateri je bil Gutenbergu v rodu. Ta napis se glasi: „Janezu Gutenbergu, kateri si je z iznajdbo knjigotiskarstva pri vseh narodih neizmerne zasluge pridobil,

postavil je ta kamen v večni spomin njegovega imena Ad. Gelthuss. — Njegove kosti počivajo v cerkvi sv. Frančiška v Mainzu.“

Malo res je tega, kar o Gutenbergu vemo, pa to malo nas mora v srce dirnoti, ako premislimo, da je ta vrli mož — videvši uspeh imenitne svoje iznajdbe — z revščino in gladom se boril, samó da svojo namisel vstvari, in ko se je že menil na koncu vseh težav, da mu je nezvestoba in hinavščina ljudij, katere je v svoje prijatelje štel, stare dni življenja takó ogrenila. Šče čast iznajdbe so mu hoteli Schöfferjevi sinovi odvzeti, in to s takim uspehom, da se je Gutenbergovo ime čisto bilo pozabilo; stoprav hvaležnejši novejši vek dal je Gutenbergu dostojno mu čast. —

Zdaj pa se nazaj povrnimo k Fustu in Schöfferju, katera sta pray pridno dalje tiskala, in že 18 mesecev potem, ko je Gutenberg njiju tiskarno zapustil, tako delo skončala, ki se res izvrstno in mojstersko sme imenovati. To delo bila je cerkvena knjiga „Psalterium“ na pergamen tiskana v foliju, na 350 straneh. Začetne črke niso bile več malane, ampak modro in rdeče tiskane. Ta knjiga je tudi prva, pri kateri se imé tiskarne („impressum“) nahaja. Po Fustovi smrti prevzel je Schöffer tiskarno čisto v svojo vlast, in jo takó povekšal, da je bila celih 100 let največja in najimetiša med vsemi.

Leto 1462 je bilo za mesto Mainz polno nesreč. Diether, volilni knez mainški, vojskoval se je z Adolfom nasauvskim, ker sta papež in cesar Dietherju nadškofijstvo vzela in je Adolfu podelila. Vsled tega izišla je iz Schöfferjeve tiskarne mala knjižica — prva politična brošura — v kateri se je krivičnost tega početja pretresovala. Ker so prebivalci Mainza z Dietherjem strankovali, napadli so v noči 27.—28. oktobra Adolfovi vojaki mesto, ropali in požigali, mestjane morili ali iz mesta proganjali, tako da je bil Mainz v malih dneh prava pustinja, in je stoprav po dolgih letih mogel spet na prejšnjo stopinjo moči povzdignoti se. Schöfferjeva tiskarna je pogorela — katera je pa vže v dveh letih z novo nadomestjena bila — in to menda bil je vzrok, da se je dozdej v Mainzu tako varčno skrivana umetnost objavila. Čeravno so morali tiskarski pomočniki Gutenbergu, Schöfferju in Fustu prisego dati, da ne bodo nikomur te umetnosti ovadili, ipak so si po takó žalostni osodi Mainza in Schöfferjeve tiskarne baš mislili, ka so priseg odvezani — in razkropili so se po svetu. Zdaj pa vidimo na enkrat tiskarno za tiskarno po najraznejših mestih vstajati. Kakor drugače ne, bile so te od istih pomočnikov prvih dveh gospodarjev ustanovljene. Takó je prišel Günther Zainer kot prvi tiskar v Augsburg, že preje omenjeni Janez Mentel v Strassburg, Ulrich Zell v Köln, Konrad Sweynheim in Arnold Pannartz v Subiaco, Ulrich Hahn v Rim, Janez Neumeister v Foligno, Janez žl. Speyer v Benetke, Sixtus Riessinger v Neapel; Ulrich Gering, Martin Crantz in Michael Freiburger poklicani so bili v Pariz, da prvo tiskarno napravijo. Na Angležko zanesel je tiskarstvo W. Caxton, kateri se je pa vže v Kölnu izučil. Šče tistega stoletja (1470—1480) tiskalo se je uže po Španskem in Ogrskem, pozneje (1480—1490) na Švedskem, Danskem in Poljskem. Na Nemškem se je tiskarstvo najbolj razvijalo, in to takó, da so koncem leta 1500 v 60 mestih tiskarnice imeli, po vsej Evropi pa

jih je uže bilo nad tisoč. Posebno na Italijanskem razširjala se je mlada umetnost tako rekoč na orlovskih krilih. —

V zgodovini tiskarstva nahajamo tri posebne predele: V prvem stoletju iznajdbje razvijala se je umetnost takó hitro in krepko, da dela istega stoletja današnja skoro presegajo, kar se namreč tehničnega izvedenja tiče. Eno stoletje pozneje pa je tiskarstvo čisto propadlo. Vzrok temu je baš iskati v premnogih privilegijih in preveliki časti, s katero so cesarji in kralji tiskarje nadeljevali. Vsaki tiskar je menda menil, da je vže kot umetnik rojen, ter si nij prizadeval, v tej umetnosti do više stopinje priti. Takó pa je tiskarstvo zaostalo, in do polovice preteklega stoletja ne nahajamo niti jedne knjige več, o kateri bi se moglo reči, da je s črkami tiskana, a ne marveč „z žrebljem“, kakor tiskarji pravijo. K vsemu zlu iznašli so šče nesrečno cenzuro, in tridesetletna vojska pokopala je tiskarstvo na Nemškem kmalu do čista. Med tem časom pa so Italijani in Francozi napredovali, in prav lepo stare klasike tiskali, katerih je šče danes dosti po bibliotekah. Stoprav v začetku našega stoletja spravili so možje tiskarstvo zopet na umetniško stopinjo — kar se pa o vseh današnjih tiskarnicah ne da ravno reči — in ti možje bilo so: Fleischmann v Harlemu, Breitkopf v Leipzigu, Haas v Basel-u, Ibarra v Madridu, Bodoni v Parmi, Baskerville v Londonu in Didot v Parizu. —

Zdaj pa si ogledimo nekoliko današnje tiskarstvo. Ono se je razcepilo v tri posebne dolokroge, namreč: vlivanje črk, njih sestavljanje in v tiskanje, kar so pa prejšnji tiskarji morali vse ob enem opravljati. Vlivanje črk vrši se tako-le: Črka, katera bi se imela vlití, vreže se v jeklo ali železo, toda ne v pravem obličju, ampak naopak (narobe), in se imenuje „patrica.“ S to patrico vsekajo se v baker (kufer) črke, in té imenujejo se „matrice.“ Matrico dene vlivaž na dno nekega otlega orodja, katero ima ravno toliko otiline, kolikor je velikost črke potrebuje. Takó pripravljeno orodje vzame v levo roko in v desno malo ponvico, s katero raztopljeni svinec zajema in v orodje v levi roki držano vliža. Z levo roko mora pa med vlivanjem naglo proti desni pomikati, da svinec do dnà pride; ako bi tega ne storil, strdi se svinec vže na polu pota in bi tudi samo pol črke bilo. Čeravno je to delo zeló težavno, ipak vliže izurjeni črkolivec 4000—5000 črk jeden dan. V najnovjšem času iznašel se je neki mali stroj, s katerim se more trikrat toliko črk v enem dnevu vlivati. Podoben je ta stroj majhni gasilnici, kojoj si imamo namesto z vodo z raztopljenim svincem napolnjeno misliti. Neka priprava nosi matrico vedno proti cevki, skoz kateró raztopljeni svinec brizga; vse skupaj drži se železne osi z vrtilnim kolesom. Kolikorkrat se kolo zavrti, tolikokrat pride matrica do preje omenjene cevi, v istem trenutku brizgne skoz to cev malo svineca v njo in matrica skoči zopet na svoje mesto, se sama odpre in vilito črko na stran vrže ter se zopet brizgni cevi bliža in tako naprej v 10 urah 15—16000krat.

Črke imajo obliko, kakor zraven stoječa podoba kaže (od ene strani namreč); zgoraj (a) vrezana je črka, bolj zdolaj vidimo neko zarezo (b), katera črkostavcu ali zlagarju kaže, kako mora črko postaviti, da prav stoji. Črke zložijo se v omaro, katera ima toliko predelov, kolikor je velikih in malih črk v alfabetu, z vsemi

akcenti in številkami vred 131. Pred to omaro stoji zlagar (stavec) in črko vzraven črke, — kakor mu rokopol nanese, — v neko orodje postavlja, katero se imenuje vrstomer. To orodje more se kratko ali dolgo narediti, kakoršna dolgost vrst je ravno potrebna. Ako se konec vrste ne sklada s koncem besede, tedaj se pomaknejo besede bolj narazen ali bolj skupaj, kakor je ravno treba, in se bralec teh vrst lahko sam prepriča ter priméri vrsto, katero ravno sedaj bere, z óno, ki nad njo stoji. Takó pride vrsta za vrsto in kedar je pōla polna, se dá v natis.

Tiskanje pa je dandanes od Gutenbergove iznajdbje tako razločno, da bi prejšnji tiskarji z Gutenbergom vred ne vedeli kaj početi, ko bi morali sedaj ta posel opravljati. Sicer stoji brž ko ne tudi dandanes v vsaki tiskarni preša, kakoršno je Gutenberg iznašel, pa se malo rabi, ker gre delo prepočasno. (Konec prih.)

Drobnost.

Kako se je nekdo ženil.

J. Leban.

Bil je nekdam mlad profesor, kojega najgorša želja je bila, kakor uže tisoč drugih: oženiti se. Vendar mu ta korak nij bil baš tako lehkoten, kakor si je s prva mislil. Pa ne, da bi kdo mislil, da naš profesor ljubice nij imel. Narobe! imel jih je, ali prave najti nij brž mogel. Imel je celo dve; ali obe ste bile enako lepe, bogate, blage, dobrosrčne i. t. d. Nij torej bilo čudo, da nij vedel, za katero bi se odločil. Se ve, da niti ena, niti druga bi še sanjala ne bila, da razve nje še drugo ljubi, ampak vsaka je menila, da profesor bo le njo vzel.

Dolgo premišljuje srečni ženin, s katero obeh deklic bi srečnejši bil, in za katero bi se odločil; slednjič jo vendar stuhta zvita batica. Nekega dne obišče eno svojih deklic ter navlaš pri odhodu pozabi strgane rokavice na dekličinej mizi. Ko drugi dan zopet k isti deklici pride z izgovorom, da je včeraj pozabil tukaj svoje rokavice, dobi je od deklice kmalu nazaj, a — strgane, kakoršne so preje bile.

Nekaj dnij po tem obišče drugo ljubico, ter zopet, kakor pri prvej, odhajaje pozabi iste strgane rokavice. Ko drugi dan po nje pride ter vpraša, ali nij pustil tukaj svojih rokovic, mu deklica veselega lica pritrdi, vzame koj iz miznice rokavice ter vračevaje mu jih reče s prijaznim nasmehom: „Ne zamerite, gospod, da sem rokavice zašila, ker je bil šiv na njih tu pa tam popustil.“ Ganen tega odgovori profesor: „Bolje se mi pač ne bi mogli prikupiti, blaga gospica, kakor da ste to učinili, kajti uvidevam, da boste enkrat skrbna gospodinja. Zatorej mi ne prikratite svoje obljube. Ne odlašajva poroke; le Vi me morete srečnega storiti!“ — Malo tednov potem bila sta profesor in deklica soproga.

Vrle Slovenke! Posnemajte i ve to deklico; skrbno gospodinjstvo je pri deklici pač najlepša lastnost!

Listnica. Franj: Misli v poslanih poezijah ne slabe, a mera in rima ne čista. V tem oziru bodite pomnjivejši; potem pak zopet kaj pošijite. Gosp. B. O. v G.: Stritarjevi „Dunajski soneti“ dobivajo se tudi v Mariboru pri Edv. Ferlincu, knjigotržcu po 15 soldov zvečič.